

Ольга Купріян

Письменниця, авторка дитячих і підліткових книжок.

Редакторка проекту «BaraBooka. Простір української дитячої книги».

Її книга «Щоденник Лоли» перемогла в рейтингу «ЛітАкцент року — 2018» в номінації «Поезія і проза для дітей»..

Просто натиснути кнопку

Ліда вдруге відстрочує будильник ще на десять хвилин. Останні дні прокидатися рано було нестерпно, якесь насилля над собою. При тому, що вона – жайворонок, і найзручніший час для роботи в неї – дуже ранній ранок. Але сьогодні вона майже не спить. Стежить за температурою, заводячи щогодини будильник. Сон її став чутливим, як ніколи. Найменший шурхіт, ворухіння, гучніше, ніж зазвичай, сопіння або кашель – і її вириває зі сну.

Обережно відсовується від доньки, на мить затримує погляд. Сопе. Ще максимум година – і прокинеться. Ліда замружується, відганяючи докори сумніння: «Я хороша мама, достатньо хороша...» Повторює цю мантру доти, доки не починає з останніх сил вібрувати будильник. Вимикає назовсім. Легко торкається губами дитячого чола, щоб не розбудити. Діти магічним чином відчують, коли мама прокидається. Раніше Соня вставала о 7-й, і щоб побути хоч годинку самій, Ліда наводила будильник на 6-ту ранку. Тоді Соня навела свій на 6:10, за цей час Ліда не встигала навіть кави заварити, не те щоб попрацювати.

Виповзає з ліжка, залишивши двох теплих і рідних людей досипати. Соня ще вдома, допиває останні дні антибіотиків. Ліда зітхає, бо сьогодні

вона навряд чи закінчить статтю. Крім того, бажано було б зосередитися, а де там, якщо Соні хочеться розваг.

Не вмиваючись, повзе в кухню, щоб заварити кави й розігріти вчорашні сирники. Відкриває комп'ютер і список справ. За останні роки вона зненавиділа роботу з дому. То тільки здається, ніби економиш на дорозі на роботу і з роботи. Ліда в дорозі читала книжки й відписувала на листи. Коли вона востаннє просто дивилася у вікно? В офісі Лідин час регламентувався робочими годинами: ось цю кількість роботи слід зробити тепер, а цю – пообіді. Ще годину можна присвятити самоосвіті – останній рік Ліда виношувала план попросити про підвищення. Підступний голос усередині шепотів: як ти можеш, у тебе дитина маленька, доведеться з нею щомісяця по тижню сидіти, бо садочок, бо адаптація, бо довбані віруси. Іще ти щодня відпрошується раніше, щоб забрати її вчасно, бо хоча офіційно садочок до 19-ї, вихователька просить забирати дітей до шостої. Що в тебе робота в центрі, і затори, нікого не цікавить. Як хочеш, так і добирайся. Усі ж встигають, одна ти.

і довго сидить удома. І коли її відривають від роботи нескінченним мамканням.

Соня тільки розходжується. Ліда прислухається й уловлює голосне «гуп!» – Соня вже на підлозі, лежить і ридає. Було б добре встати й заспокоїти її, але Ліда хоче бути впертою. Зрештою, там є Макс. Чому вона має йти? Це раніше, коли Соня була на грудному вигодовуванні, Макс діставав незаперечне: «Їй потрібні груди», але тепер ця підстава не діє. Ліда відчуває, як клубок закручується тугіше, й одне за одним накопичуються аргументи.

Вона має право: спокійно допити каву, дописати статтю, віддати дитя татові хоча б у ці ранкові години. Аргументи складаються в акуратну стопочку. Вона працює так само, як і Макс, проте чомусь усі лікарняні – на ній. І суп для дитини готує зазвичай вона. І стежить за чистим одягом. Складає іграшки. Втішає. Веде нескінченні перемовини. Їй ось – у Соні знову немає чистих колготів. Їй потрібні саме ті, білі, в сердечках. Колготи слід було випрати ще два дні тому, але Ліда нічого з малою вдома не встигала. Месенджер розривався від повідомлень, стаття ніяк не дописувалася, бо година мультиків – це насправді переривання що десять хвилин на «Мамусю, подивися!», «Мамо, цей мультик я вже дивилася!», «Мамо, мамо, там привид!». Слова розсипаються, Ліда панічно намагається їх зібрати, але нічого не виходить. А дедлайн уже завтра. Ліда нервує і дратується. І чому вона не може поїхати на роботу й спокійно дописати? Чому Максова робота ЗАВЖДИ важливіша? Як у них узагалі так вийшло, якщо до народження Соні вони про все-все домовилися. Будуть із малою порівну, в перші місяці Ліда працюватиме поки Макс гулятиме з Сонею, тоді Макс візьме відпустку з догляду за дитиною, лікарняні братимуть по черзі. Раніше вони й готували разом, а тепер Ліда готує, а Макс доробляє проект. Макс і справді багато працює, подумалося Ліді, але... Чорт, коли ж вона зможе доробити свою роботу?

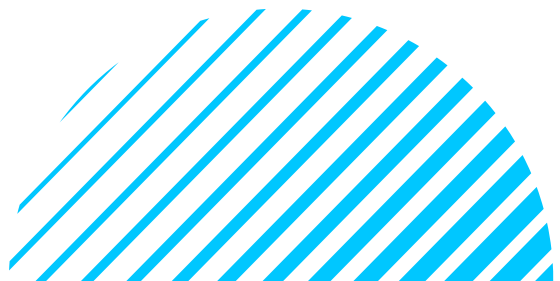
Із записника на Лиду дивляться не дуже акуратні записи:

1. Дописати статтю про заборону абортів у Польщі.
2. Залити фото на диск і розшарити на П.
3. Замовити торт і кульки для Соні.
4. Купити капелюшки на ДН і свічку на торт.
5. Записати Соню до лікарки.
6. Відібрати речі, з яких Соня виросла.
7. Забронювати готель у Харкові для Н.
8. Приготувати суп.
9. Купити індички на фрикадельки.
10. Поставити прання.

Допишує «11. Поміняти постіль». Зазвичай вона за день встигає половину цих пунктів, але по ходу додає у список іще і ще. Робота з дому – це якийсь фантом. Бо ось вона вже чує, як плаче з кімнати Соня. Вичікує хвилину, але плач не спиняється. Ранки – це її обов'язок. Встати, вмити, домовитися про перевдягання, нагодувати, вивести з дому, завести в садочок. Вечори, втім, теж зазвичай її обов'язок. Забратизсадочка, погуляти, домовитися по сто разів на годину про різні дрібниці, знову нагодувати, викупати, вдягти, почитати на ніч і вкласти спати. Якщо Соня довго не засинала, в Ліді закипала злість на всіх у світі. На недописану статтю, на те, що вийшла на роботу, на чоловіка, на Соню, яка не засинала сама, на тісняву, на себе – що не вміє стримати емоцій. Ти не мусиш злитися. Мусиш бути добра й лагідна. Ти ж мама! Ліда відчуває, як яріє все в середині від цих думок, що стрілами проносяться в голову. Чорт, вона має право злитися!

І Ліда дозволяє собі злитися. Злість накопичується всередині, наче молоко, що повільно закипає й підходить пінкою до кришки. Ще секунда – і молоко скипить, і кришка затанцює на каstrулі, і піна з гідністю і торжеством виллється на плиту, зашипить вдоволено й заспокоїться.

Ліда мовчки чекає, поки Соня причалапає до неї боса. Швидко ковтає свою каву, щоб випити – про насолодитися вже й не мовиться – її бодай теплою. Чує, як Макс спросоння намагається розрадити дитя, але Соня хоче ма-а-а-му. «Мама зараз прийде», – повторює Макс, але чорт – чому мама мусить приходити? Ліда хоче мати ранок лише для себе. Роздратування накручується у знайомий клубок. Так буває завжди, коли Ліда мало спить

Соня в кімнаті тихо підвиває, чути, як Макс намагається відволікти її читанням. Але робота більше не хоче робитися. Тоді Ліда махом перекидає чашку з кавою й заковтує гущі. Це її роздратовує остаточно. Випльовує сердито гущу разом із кавою й відсовує ноутбук. Кілька важких кроків – і вона вже з кошиком для прання, перебирає речі, сортує світлі й темні, дуже брудні й ледь замащені. Складає в машинку, відмірює засобу для прання, вмикає режим. Машина повільно прокручує барабан і заспокійливо гуркоче. Один пункт можна викреслити.

На порозі в кімнату застигає в замилюванні: вона обоюдно дивиться, як Макс читає для Соні. Соня довірливо моститься під його плечем, личко заплакане й трохи ображене. Макс помічає Ліду, але читає далі. Соня біжить: «Мама!», навалюється й вони ледь не падають на підлогу. «Легше, легше», – сміється Ліда й обіймає Соню міцніше. Злість і роздратування в ній розчиняються від любові до цієї маленької дівчинки. «Доброго ранку», – каже Максowi. Але той бурчить, що спізнюється.

Ліда відсувається від порога, щоб дати дорогу Максowi. За хвилину його голос чути з ванної: «Ти не бачила моїх джинсів? Вчора вони були тут!» Ліда повільно видихає: «Вони перуться». Чути, як Макс матюкається. Ліда здогадується, що це були його єдині відносно чисті штани, і він не планував їх прати сьогодні. І тут молоко Лідиного гніву нарешті закипає: «Якщо тобі щось не подобається, наступного разу пери сам!» Ліді ці слова видаються вершиною айсберга, вона вкладає всі сили в те, щоб не висловити 9/10 прямо зараз. «І буду! – чути з ванної. – Подумаєш, кнопку натиснути!».

Після цих слів Ліду вже не спинити. Просто. Натиснути. Кнопку. Ліда ковтає сльози, Соня злякано тулиться до ноги. Ліда нічого не чує. Вона відчуває, як усередині все нуртує праведним гнівом. Натиснути, значить, срану кнопку. Ліда пригадує всі епізоди, коли їй хотілося, щоб її зусилля оцінили. Чиста квартира. Їжа. Спланована поїздка. Вчасно вкладена дитина. Свіжа постіль. Складені попарно срані шкарпетки – усі на своїх місцях.

Макс іще раз матюкається, Ліда чує, як у ванній тече цівка води, і це її дратує. Макс на ходу вдягає шкарпетки й бурчить, що вона вічно незадоволена. «Тебе послухати, я ніколи не допомагаю!» – далі Макс перераховує, що це він водить Соню на

гуртки, і закладає посуд у посудомийку, доглядає рибок, стежить за машиною, оплачує всі рахунки, не кажучи вже про власний бізнес, який їх годує. Проте Ліду чіпляє інше. «Не допомагаєш! Ти також тут живеш!», – Ліда стримується, щоб не матюкатися при Соні, і їй бісить, що Макс не звертає на це уваги. Так, наче йому можна більше, ніж їй. Наче дбати про Соню – тільки її обов'язок. Вона розкриває рота, із нього виривається полум'я: «Не матюкайся, бл*дь, якого х*я ти кажеш це при дитині!»

Соня міцно притискається до мами, Ліда інстинктивно бере її на руки.

Зараз вона вискаже Максowi все.

Що насправді прання – це не «просто натиснути кнопку».

Це – стежити за тим, щоб чиста білизна була вчасно.

Це – перебрати білизну.

Це – закласти білизну в пралку, вибрати режим і ввімкнути срану кнопку.

Це – вийняти випране з машини.

Це – скласти чисту білизну, щоб звільнити сушку.

Це – розвісити прання.

Макс демонстративно закриває вуха руками.

Ліда кричить: «Задовбало все! Я йду ГЕТЬ!» Обережно ставить дитя на підлогу. Соня міцно тримається за маму й схлипує. Ліда зриває пальто з вішака, вскакує в черевики й, не зашнуровуючись, хапає ключі. Віддирає від себе заплакану Соню. Двері важко розчахуються, пропускаючи Ліду, вона хоче їх захряснути, але за звичкою озирається, чи немає поблизу Сониних пальчиків. Причиняє обережно, в останню мить таки піддавши сили – хрясь! Швидко минає коридор і спиняється, відсапуючись, біля вікна. Ранок холодний і вогкий, надворі пізній квітень. Ліда прислухається до того, як гучно калатає серце, як високо й шумно здійсмається грудна клітина. Пробує дихати глибоко, вдих-видих. Завважає, що за ніч світ ще трохи змінився – у вікно зазирають свічки каштана.

Нарешті дихання заспокоюється, Ліда прислухається до звуків у коридорі. Соня більше не ридає. Заплющує очі – непроханий спогад із дитинства випадає, мовби зі скриньки Пандори: мамин плащ віддаляється в бік зупинки, а вона, маленька Ліда, плаче й біжить за мамою. За Лідой стоїть тато. Її світ розривається навпіл, ось зараз мама піде, і їх буде в цілому світі лише двоє. Мамина спина ховається в автобусі, Ліда бігає не достатньо швидко. Татова рука велика й тепла, тримає її. Ліда не плаче. Більше не плаче.

Ліда видихає, вивільняючи ледь чутний стогін. Ця історія повторюється щоразу. Вона йде і повертається, вона не може ось так піти. Просить у Соні вибачення за те, що не попрощалася. Маленьке тільце притискається до неї так міцно, що Ліда не може дихати. Вони міняються місцями, Ліда і Макс. Він збирається на роботу й, не снідавши, не прощаючись, виходить у коридор.

Із вікна на нього дивитимуться свічки каштанів, він коротко затримає на них погляд, а відтак швидко збіжить сходами, на ходу засовуючи у вуха навушники.

Ліда веде Соню снідати. Разом вони гріють молоко, дістають Сонину улюблену тарілку і коробку з пластівцями. Залишається кілька ложок, аж тоді краєм вуха жінка чує, як прокручується в замку ключ. «Тато!» – кричить Соня і вибігає в коридор, тягнучи за собою маму. «Моя черга бути з Сонею, йди на роботу», – тихо каже Макс і цілує доньку в маківку. Ліда ловить його погляд. «Сьогодні з дому попрацюю, все одно штани мокрі», – знімає куртку, скидає черевики, бере на руки Соню, яка пробує захопити мамину ногу. Пральна машина робить кілька останніх натужних обертів і стихає – допалося. «Ходи, маленька, в нас купа роботи, – каже Макс, – але спершу розвісимо білизну».

Ольга Купріян «Просто натиснути кнопку»

**ПОЧУТИ
ОДНЕ
ОДНОГО**

